

successori ejus illam debeat. Quantum ad pri-
mum igitur punctum, communis sententia
est, juramentum non obligare successores ju-
rantis, quia juramentum est vinculum perso-
nale; quia sicut nemo jurat nisi sua voluntate,
ita neque obligatur juramento alicujus, nisi
in illud consentiat, et consentiendo suum fa-
ciat. Ita D. Thomas, q. 98, art. 2, ad 4; et ibi
Cajetan., Soto, et omnes; Glossa per textum
ibi, et alios, quos refert in cap. 2, § *Procura-*
tore, verb. *Juramentum*, de Juram. calum-
niæ, in 6; Panorm. et alii in c. *Veritatis*, de
Jurejur.; Felin., in c. *Cum sit*, de For. com-
pet., n. 9; Joann. Andr., in c. ult., de Se-
pult.; Bart., in l. *Qui superstitionis*, ff. de Acquir.
haered.; Bald., in l. *Liberti, libertaque*, ff. de
Operis libert.; Anton., 2 p., tit. 10, c. 6, casu
10; Gregor. Lopez, in l. 5, tit. 15, p. 2, gloss.
10. Ubi in hoc ponit differentiam inter jura-
mentum et homagium, quatenus actus huma-
nus est; idem in l. 4, tit. 25, p. 4, gloss. 5.
Item tenet Sylv., verb. *Juramentum*, 4, q. 2
et 3, et alii Summistæ; Covar. supra, p. 1, §
5, num. 4, ubi alios refert, et infra in d. tract.
de Voto hoc iterum dicemus. Est enim ea-
dem ratio de utroque, quia utriusque obliga-
tio spiritualis est et religiosa, et ex proprio
consensu pendet, sicut etiam conjugium,
sponsalia, et similia vincula personalia.

13. *Juramentum non imponit obligationem*
successoribus jurantis, qua juramentum est.—
Unde omnes colligunt, si aliquis juramento ali-
quid promisit, hæredem posse obligari, ut hæ-
redem, ratione pacti vel promissionis, non vero
ratione juramenti. Quod si missio invalida
fuit, vel non contulit jus alteri, cui facta
est, ita ut per se spectata non transiret ad
hæredes, licet juramento firmata fuerit, non
transibit, quia juramenti obligatio cum suo
auctore finitur. Et eadem ratione inferunt om-
nes, quod paulo antea dicebamus, si civitas,
vel collegium, vel capitulum aliquid juravit,
successores non obligari illo juramento, nisi
denuo ipsi jurent, licet possint obligari alio
modo, vel in vi consuetudinis justæ, legis, vel
alio simili modo. Hinc denique oritur, ut hæ-
res succedens in feudo cogatur inter annum
investituram petere cum nova fidelitatis pro-
fessione, ut patet ex l. 1, de prohibita feudi
alienatione per Fridericum, § *Præterea*, et
in usibus feudorum notant.

14. *Juramentum transit ad successores ejus*
cui juratum est.—Quod vero spectat ad alte-
ram partem, de successoribus ejus cui jura-
tum est, communis resolutio est, juramentum

transire ad successores, et videtur expresse
traditum in c. *Veritatis*, de Jurejur., et facit
optime l. *Si pactum*, 9, ff. de Probat., quatenus
dicit, pactum cum aliquo factum, intelligi
factum etiam pro hærede, licet ejus expressa
mentio non fiat, si aliunde non constat aliam
fuisse contrahentium intentionem. Sic etiam
juramentum fidelitatis præstatum domino feu-
di intelligitur etiam factum successoribus ejus.

15. *Non est necesse quod expressio successo-*rū clare fiat.**—Dices: vel in juramento dis-
tincte exprimitur, tibi, et successoribus tuis,
et sic nulla est extensio, et res erat satis extra
controversiam, quia tale juramentum non po-
test dici transire ab actuali possessore ad suc-
cessores, sed utrisque directe fieri; vel in jura-
mento solum fit mentio præsentis personæ
cui juratur, et sic videtur esse contra naturam
juramenti, quia solum obligat ad id, quod ex-
primitur. Cirea hoc Glossa, cap. *Veritatis*, a
multis probata, dixit necessarium esse ut ex-
pressio successorum clare fiat. Sed id verisi-
mille non est, propter rationem factam; quæ
enim poterat esse ibi dubitatio? Satis ergo est
quod juramentum præstetur tali persone, non
ratione sui tantum, sed ratione dignitatis,
quod significatur, quando sub nomine digni-
tatis aut dominii præstatur juramentum, ut:
Juro tibi Episcopo meo, vel Papæ, ut in cap.
Tibi Domino, 63 d., et in Usibus feud., tit.
De nova forma fidelitatis. Et ita sentiunt Abb.,
et communiter Doctores, in d. c. *Veritatis*;
Anton., 2 p., tit. 10, c. 6, § 3; Sylvest. supra,
et Covarr., n. 5.

16. *Assignatur differentia inter successores*
jurantis, et personæ cui juratur.—Itaque dif-
ferentia per se intenta inter successores jurant-
is, et ejus cui juratur, est, quod juramentum
nullo modo potest obligare successores jurant-
is, quia sunt distinctæ personæ, et juramen-
tum natura sua non potest obligare nisi per-
sonam jurantem. At vero optime potest jura-
mentum obligare jurantem alteri, et successo-
ribus ejus, quia tunc plures illæ personæ sunt
objectum juramenti, et potest jurans intende-
re totum illud objectum, et sine dubio ad tam-
alem obligationem in conscientia necessaria est
talis intentio. Exterius autem constare potest
de illa intentione, non tantum ex verbis ex-
pressis, sed etiam ex forma jurandi usitata, et
ex modo ac circumstantiis. Sicut e contrario,
quamvis aliquis juret fidelitatem Petro, domi-
no vel prælato suo, si dominium vel præla-
tionem amittat Petrus, non debet alter illi fi-
delitatem, juxta cap. *Venerabilem*, in fine, de-

Electione, ubi Glos., Panorm. et alii id notant. Et ratio est quia unusquisque intelligitur ju-
rasse illi, ut prælato, non ut tali personæ; sic
ergo respectu successorum intelligitur pro illis
etiam jurasse ratione dignitatis. Aliquando
vero, non obstante juramento obligante pro
successoribus, præcipitur in jure, ut quoties
dominus vel prælatus mutatur, fiat nova recog-
nitio fidelitatis, et obedientiae, illi, qui in di-
gnitate vel dominatu succedit; id tamen non
propter necessitatem juramenti, sed propter
majorem quamdam debiti juramenti recorda-
tionem, majoremque domini honorationem
injungitur. Et ita solum potest tanquam debi-
tum exigi in casibus jure expressis, ut cap.
Longinquitate, 12, quæst. 2, ibi: *Professionem*
suam in conspectu Ecclesie renovare, profes-
sionis novum juramentum indicat, ut bene
notat Covar., dicto § 5, n. 5, vers. 6.

CAPUT XXXII.

QUOMODO INTERPRETANDUM SIT JURAMENTUM
QUOD EXPRESSIONEM VEL LIMITATIONEM
OBLIGATIONIS EJUS?

1. *Quantum pendaat juramentum ab intentione*
jurantis.—Constat ex superius dictis,
obligationem juramenti ex intentione jurantis
maxime pendere; unde quod ad forum con-
scientiae spectat, si jurans certus sit de sua in-
tentione, et explicare possit quid jurare volue-
rit, et pro quo tempore, vel sub quibus conditionibus
aut circumstantiis, non est necessaria
præsens quæstio, sed intentioni jurantis stan-
dum est, quantum attinet ad obligationem jura-
menti, ut supra etiam circa juramentum sim-
ulatum declaratum est, nam omnia ibi dicta
debent hic supponi. Et hic ideo non tractabimus
an juramentum recipiat interpretationem
juxta intentionem jurantis, vel ejus cui jura-
tur, de hoc enim satis ibi dictum est; sed so-
lum agemus de modo interpretandi intentionem
jurantis, et sensum verborum ejus, ex
materia, vel aliis circumstantiis. Sæpe enim
contingit ut jurans non valeat aliam intentionem
explicare, præter eam quæ verbis ipsis
accommodata est, nam simpliciter voluit jura-
re, prout verba sonant, quod in foro con-
scientiae regulare est in hominibus qui bona fide
et simpliciter jurant, juxta capit. *Humanæ cu-
res*, 22, quæst. 5. Unde etiam in exteriori foro
Ecclesiæ in hunc modum juramenta accipiuntur,
quia Ecclesia non judicat de interiori in-
tentione, nisi quatenus ex verbis et signis ex-

terius manifestatur. Hinc ergo fit, ut judicium
de obligatione juramenti ex intelligentia ver-
borum, quibus exprimitur, pendaat, et ideo
maxime necessarium est nosse, quomodo talia
verba interpretanda sint. Quae sane materia
amplissima est; nam ad illam revocari possunt
fere omnes casus, qui de obligatione juramenti
occurrunt; tamen ad duo principia illa revo-
cabo, et ex illis nonnulla peculiaria dubia,
quæ frequentius occurunt, et a Doctoribus
Scholasticis tractantur, indicabo, ut ex illis
possit facile doctrina ad alia applicari.

2. *Juramentum potissimum judicandum est*
juxta naturam actus, cui adjungitur.—Pri-
mum igitur hujus materiæ fundamentum sit,
juramentum potissimum judicandum esse juxta
naturam actus, cui adjungitur. Hoc sumunt
autem ex leg. ultim., Cod. De non numer.
pecun., ubi Bartol., Bald. et alii, et c. *Quem-
admodum*, de Jurejurand., ubi etiam inter-
pretes, quos cum alis late allegat Tiraquel.,
de Juram. const. possess., 3 part., limit. 7,
numer. 35; Covar. supra, 1 part., § 4, num.
primo, et in Epit. quarti Decret., secunda
part., § 5, numero tertio; Gutierrez, part. 1,
capit. 37, numero 2 et 3, et alii statim refe-
rendi. Ratio vero est, quia juramentum fit
juxta intentionem jurantis, unde ad id obli-
gat, quod quispiam jurare intendit; sed qui
jurat, id intendit jurare quod promittit seu
contrahit, et eo modo, seu sub ea limitatione
vel conditione, sub qua promittit, seu contra-
hit; ergo juramentum accommodatur contrac-
tu cui adjungitur, et ejus conditionem sapit
ac sortitur. Et confirmari hoc potest inductione
ex dictis juribus; nam qui jurat sponsa-
lia, intelligitur jurare secundum condicio-
nem sponsalium, ita ut, si sponsa fornicetur,
juramentum non obliget; et qui jurat solvere
mutuum, juxta mutui conditionem jurat, uti-
que si pecunia sibi numeretur, et sie de aliis.
Et alia plurima exempla in hoc accumulat
Marc. Anton. Baver., tract. de Juramento, in
72 effectu, a num. 124, per plures sequentes.

3. *Juramentum de se habet humanam obli-*gationem actus cui adjungitur.*—Atque hinc
colligunt Doctores aliud principium, quod in
principio hujus libri notavimus, scilicet, jura-
mentum de se non mutare vel augere natu-
ralem seu humanam obligationem actus, cui
adjungitur, sed solum addere illi religionis
obligationem; quia supponit actum, cui ad-
jungitur, et illum afficit addendo vinculum
altioris rationis, et ideo de se non mutat na-*

turam talis actus, sed illummet induit sua obligatione. Ita Tiraquell., referens multos, in leg. *Si unquam*, in *Præfat.*, n. 165.

4. Dices, repugnare hoc principium cum his, quæ in superioribus dicta sunt; nam ex illis constat, juramentum in multis mutare naturam actus cui adjungitur: nam facit irrevocabilem actum, qui de se revocari poterat; dat actionem, ubi actus de se illam non producebat; firmat actum de se debilem, vel etiam confirmat irritatum, et sic de aliis multis. Propter hæc et similia, Marc. Anton. supra dicit, regulariter intelligendum esse dictum principium, et recipere tamen plures limitationes et exceptiones, quas ibi late prosecutur. Alii vero sub quadam generali limitatione omnes comprehendunt, nimirum exceptis his conditionibus, quæ cum juramento ipso repugnant. Citatur Seraph., de Privilegio juramenti, in 71, n. 52; Covar. vero, cum Baldo, et aliis, dicit juramentum sequi naturam primordialem contractus, cui adjungitur, non vero naturam accidentariam. Vocat autem naturam primordialem eam, quæ convenit actui ex propria et primaria specie, et quasi naturali contractus; accidentalem autem, illam, quæ in conditionibus per leges vel alii additis consistit. Hinc Anton. Corset., tract. de Juram., n. 54, dixit, licet illud principium sit ita receptum, posse nihilominus regulam in contrarium statui, quod juramentum non debet restringi secundum naturam actus, super quo interponitur; tum quia facit actum valere eo modo quo potest, quamvis sine juramento non valuisse; tum quia hoc etiam principium sub his terminis communiter receptum est, ut ibi allegat, et sumi posse videtur ex cap. *Debitores*, et cap. *Si vero*, de Jurejurando.

5. In juramento duo considerantur, et sensus ejus, et obligatio.—*Juramentum non obligat ad impossibile, vel illicitum.*—Sed dico, hæc duo principia recte intellecta non esse contraria, nec instantias adductas repugnare priori principio posito. Quod sic declaro. Nam in juramento duo considerari possunt: unum est sensus ejus, aliud est obligatio ejus. Prius ergo principium intelligitur quoad sensum, quoad obligationem vero non ita generaliter, sed solum quoad conditionem liciti vel illiciti actus. Secundum autem principium intelligitur quoad obligationem, supposito vero sensu juramenti. Declaro breviter omnia: nam aliud est querere quid juretur, aliud vero quomodo juramentum ad id obliget, nam pri-

mum spectat ad materiam, secundum ad effectum juramenti. Sensus ergo juramenti est, quod talis res sub tali vel tali conditione, limitatione, aut extensione, jurata intelligatur; et ideo clarum est, hunc sensum maxime sumendum esse ex natura actus jurati, prout per talia verba vel signa expressum est; et hoc probant jura et exempla in principio ad ducta, et ratio etiam facta, quia juramentum est quasi accessorium ad assertionem juratam, et ideo sequitur sensum ejus. Et juxta hanc intelligentiam illius principii, non solum procedit quoad primordialem naturam actus, quasi solo jure naturæ spectati, sed etiam secundum naturam, quam de facto a jure vel consuetudine sortitur, quia etiam censemur quis contrahere modo juridico, vel consueto, et ita etiam censemur jurare. Præterea obligatio juramenti pendet suo modo ex materia, quia debet esse possibilis et licita, et quoad hoc sequitur juramentum naturam actus, quia non obligat ad impossibile, vel illicitum.

6. Supposita vero capacitate actus, per se inducit suam obligationem quasi independenter ab aliis conditionibus actus, scilicet, quod de se sit validus, vel obligatorius, etc.; et ita procedunt instantiae adductæ. Quæ partim in naturali vi juramenti, partim in privilegiis concessis juramento humano jure fundari possunt; pertinentque ad roboram jurementi obligationem, quæ (ut dictum est) ex natura actus quoad alias conditions non pendet. Alia vero regula, quod juramentum facit valere actum alias invalidum eo modo quo valere potest, procedit imprimis, quando id, quod fieri potest ratione jurementi, includitur in actu valido jurato, ut in promissione solvendi usuras includitur assertio dandi, et deinde oportet ut licite fieri possit, ut in eodem exemplo constat. Et tunc juramentum ex se inducit suam obligationem, et in ea non pendet a natura actus invalidi, ut talis est, sed ab illo qui in eo includitur, cuius sensus et natura spectanda est; et in hoc sensu est intelligendum hoc vulgare axioma, de quo videri potest Guttier., 2 p., de Jurament., c. 2, num. 1, in fine, et in n. 5 et 6.

7. Quam stricte interpretandum sit juramentum quoad obligationem suam.—Secundum principium seu fundamentum in hac materia esse debet, juramentum quoad obligationem suam stricte esse interpretandum, quantum materia ejus, et verba pacti seu promissionis permiserint. Hoc tradit Panormitanus, in c. *Cum clericis*, de Verborum signifi-

catione, in fine, et in cap. *Clericus*, de Jurejur., per illa jura, in quibus fit stricta interpretatio juramenti. Idem sentit ibi Anton., et Archidiacon., in cap. *Ne quis*, 22, q. 2; Selva, 2 p., q. 2; Sylvest., *Juramentum*, 3, quæst. 3, et *Juramentum*, 4, q. 23; Angel., *Juramentum*, 4, quæst. 1. Et probatur ex generali regula, quod ubi de obligatione agitur, stricta est facienda interpretatio. Ut de obligatione promissionis, et stipulationis, dicitur in l. *Quicquid*, cum § unic., de Verb. obligat.; de juramento vero id significatur in cap. *Ad audentiam*, 3, de Jurejur., et capit. 1, cod., in 6. Favet etiam cap. penult., de Jurejur., ubi in juramento de servandis statutis editis fit interpretatio, ut non extendatur ad postea condita, quæ stricta est. Denique juvare etiam potest regula juris, quod odia seu onera restringenda sunt, nam obligatio juramenti valde onerosa est, et ideo quo levior fieri potuerit per benignam interpretationem, quando illa locum habet, lenienda est.

8. Aliqui sentiunt ample interpretanda jurementa.—At vero aliqui contrarium sentiunt, nempe in jurementis amplam interpretationem faciendam esse, quia favor religionis semper est præferendus; juramentum autem ad religionem pertinet; ergo interpretatio est in favorem jurementi facienda; erit autem favorabilior juremento, quo fuerit magis rigorosa, ita ut obligatio ad omnia extendatur, quæ sub verbis in sensu magis amplio, et non in proprio cadere possint. Exemplum sumi potest ex capit. *Veritatis*, de Jurejur., ubi jurementum fidelitatis factum Prælato extenditur ad successores, quæ est ampla interpretatio. Item in cap. 2, *Ex parte*, de Cleric. non residenti, jurementum residenti extenditur ad absentiam pro tuendo jure præbendæ.

9. In quo consistat jurementi veritas.—Nihilominus fundamentum positum est solidum; intelligendum autem est cum concordia et proportione ad priorem regulam, ita ut materia subjecta non repugnet verborum restrictioni, ut bene notavit Panormitanus, in cap. *Intellecto*, de Jurejur., num. 10. Et hoc modo est hoc principium rationi consentaneum, quia cum hæc obligatio ex intentione jurantis pendeat, verisimilius est voluisse se obligare quam minimum potuit. Neque hoc est contra favorem jurementi, quia favor jurementi solum est, ut veritas servetur, quæ veritas non in ampliatione vel restrictione verborum consistit, sed in conformitate quasi indivisibili facti ad dictum, quæ conformitas

tanta erit in sensu restricto, quanta in ampio, si verbum impleatur in sensu quo prolatum est. Nec pertinet ad reverentiam jurementi, quod ad plura obliget; imo quo fuerit benignior interpretatio, eo frequentius observabitur, quod ad illius reverentiam magis spectat. Unde sicut non spectat ad favorem jurementi, quod de pluribus rebus, vel saepius fiat, ita neque quod in ampliori sensu factum esse intelligatur.

10. Cap. Veritatis.—*Cæteris paribus, strictus sensus est præferendus.*—Ad cap. autem *Veritatis*, respondet, ibi ex materia subjecta, et ex proprietate ac perpetuitate dignitatis significatae nomine Prælati illum sensum fuisse inductum, non per modum extensionis, sed per modum adæquati significati. Nec enim dicimus semper restrictum sensum esse præferendum, sed cæteris paribus, et suppositis omnibus circumstantiis. Addo etiam, in illo textu illam veluti ampliationem pertinuisse ad quamdam jurementi restrictionem. Nam cum fidelitas juranda esset cuicunque Prælato pro tempore existenti, ne oporteret tot jurementa multiplicare, seu jurare, recte declaratum est, jurementum semel Prælato factum, ut Prælatus est, ipsi et successoribus fieri. Ibiique alia restrictio continetur respectu personæ Prælati, ut non intelligatur illi fieri jurementum, nisi pro tempore, quo dignitatem retinuerit, ut supra dictum est. Cap. autem *Ex parte*, potius probat contrarium, nam ibi fit ampliatio in verbis, ut fiat restrictio in obligatione jurementi, nam qui jurat residere, non ita censemur obligatus ad corporalem præsentiam, ut non licet illi abesse ad jura suæ dignitatis tuenda, et ita restringitur obligatio jurementi. Unde cum dicimus, jurementum esse stricte interpretandum, non intelligimus quoad materialia verba, sed quoad sensum in quo jurementi obligatio magis coaretur, si nihil in contrarium cogat.

11. *Juramentum servandi statuta communis intelligitur de factis, non de futuris.*—Ex his principiis colligi potest decisio plurimorum easum in particulari, qui a Doctoribus passim traduntur, ut videre licet in Sylvest., toto verb. *Juramentum*, 3, et fere in 4; et Angelo, in 4 et 5; Antonino, 2 p., tit. 10, c. 6, § 5 et sequentibus; Selva, 2 part.. de Juremento, quæst. 2. Hujusmodi sunt, verbi gratia, de juremento servandi statuta communis, nam intelligitur de factis, non de futuris, nisi aliud constet aliunde; quia est restrictio prudens et rationabilis, nam futura

sunt valde incerta. Et favet Divus Thomas, quæst. 98, art. 2, ad 4; loquitur tamen de eo qui jurat servare statuta edita, *juxta caput Clericus*, de Jurejuran. Idem tamen sentendum est, etiamsi non addatur particula *edita*, ut bene *Sylvest.*, *Juramentum*, 4, quæst. 23, cum Angelo, Panormitano, et Anton., in dicto cap. *Clericus*. Item restringitur illud juramentum ad statuta non derogata consuetudine, quia alia jam non sunt, ut bene *Sylvester* supra. Item ad licita et honesta, c. 1 de *Jurejur.*, in 6. Item si quis juravit stare judicio seu arbitrio alicujus, intelligitur, nisi injusta præcipiat, vel tam difficulta, ut in voluntate jurantis verisimiliter cadere non potuerint, ex e. *Verum*, eum ibi notatis, de *Jurejurando*.

12. Idem cum proportione est de illo, qui juravit absolute facere quidquid alias præcepit, nam cum eadem restrictione intelligitur, ut notat D. Thomas, q. 98, art. 2, ad 3, ubi Soto, lib. 8, q. 2, art. 2, late id declarat; *Sylvest.*, *Juramentum*, 2, quæst. 6. Aliud exemplum sumitur ex cap. *Ad nostras*, de *Jurejurando*, de Prælato qui juravit servare in judicis ordinem juris, nam intelligi debet, ut ibi dicitur, de illo ordine servando in illis causis, in quibus servandus est secundum jus, quia hic est rationabilis sensus talium verborum. Unde colligitur etiam regula, quod juramentum circa ea, quæ jus concernunt, intelligendum est secundum jurium dispositionem, et ad illam est restringendum, ut videri potest late in Angelo, *Juramentum*, 4, n. 1 et 2; *Sylvest.*, *Juramentum*, 3, quæst. 3 et sequentibus. Et per hæc judicari potest de aliis particularibus, quæ nunc persequi non possumus; in sequentibus vero capitulis aliqua attingemus.

CAPUT XXXIII.

DE OBLIGATIONE JURAMENTI IN CASU DUBIO.

1. *Statuitur sensus controversiæ.*—Videtur ex dictis principiis sequi, in casu dubio non obligare juramentum, quia in dubio restringendum est juramentum; ergo similiter ubi dubitatur de ipso juramento, interpretandum est non obligare, nam hæc est tunc obligatio-*nis restrictio*. In contrarium vero est, quia potius in dubio videtur favendum religioni. Verumtamen non potest una regula generalis tradi, quia multiplex potest esse dubium, et non est eadem ratio de omnibus.

2. *Qui habet negativum dubium utrum juraverit, non tenetur.*—Primo ergo dubitare potest quis an juramentum emiserit, necone. Et in hoc casu censem aliqui teneri dubitandum ad servandum juramentum, quia in dubiis tutior pars eligenda est, sicut dubitans, an irregularitatem vel censuram incurrit, tene-*tur abstinere*, et qui dubitat an peccaverit mortaliter, tenetur dubium confiteri. Alii sub distinctione respondent, si potest servari juramentum sine magno gravamine teneri, non vero cum illo. Ego vero censeo simpliciter non teneri, quando est verum dubium negati-*vum*, ita ut non possit probabile judicium ferre, quod juramentum emiserit; quia tunc non proponitur illi sufficienter ratio obligatio-*nis*, ut se possit agnoscere obligatum, sicut si illo modo dubitat de lege vel præcepto su-*perioris*, et facta diligentia non potest ferre judicium, quod tale præceptum sit latum, non obligatur. Idemque dicam infra de voto eum Soto, Medinæ, et aliis, est enim eadem ratio. Idemque dico de censura, quando dubium est totale, etiam de fundamento censu-*ræ*. De irregularitate vero est specialis ratio in casibus a jure concessis, ut alibi dixi; et non est simile de confessione peccati dubii, quia ibi non obligatur homo ad aliquid quod dubium excedat, ut dixi in 4 tomo tertiae parti, disp. 22, sect. 9.

3. *Quid faciendum cum aliquis dubitat de intentione vel significatione juramenti.*—Se-*cundo* potest quis esse certus quod promiserit vel asseruerit se aliquid facturum, per verba, quæ possunt habere sensum ambiguum, sint ne juratoria, necone, et dubius esse de intentione et significatione, in qua illa dixit, seu dicere voluit; ut si dixit per fidem suam, et dubitat de qua fide intellexerit, vel quid simile. Et in illo casu dicunt aliqui, teneri dubitatem ad observandum juramentum, quia in dubiis animæ tenemur sequi tutiorem partem, ex cap. *Ad audientiam*, de Homicid. Sed contrarium verum censeo, cum Cajetano, 2, 2, quæst. 89, art. 7, cuius sententiam valde commendat Covarr. supra, 1 p., § 2, num. 2, in fin.; et tenuit etiam Alciat., in Rub. de juramento, n. 5. Et probatur ex principio posito, quod in dubiis mitior interpretatio est facien-*da*, quando inducenda est tam gravis obligatio-*nis*, quanta est juramenti. Et confirmatur optime ex cap. penultim., de *Jurejur.*, ubi Pou-*titex* in dubio de his verbis: *Promitto per idem juramentum*, interpretatur, non oriri ex illis obligationem juramenti de novo præstiti, ne-

CAP. XXXIII. DE OBLIGATIONE JURAMENTI IN CASU DUBIO.

que antiquam extendi ad præsentem materiam, cum tamen res videretur dubia, nam verba illa possent cum proportione utrumque sensum recipere; et tamen Papa in benigniori sensu illa interpretatur. Quoties ergo res ita fuerit dubia, et ex circumstantiis personæ, temporis, loci, et similibus, contrarium non præsumatur, in dubio sequenda est benignior interpretatio. Neque tunc omittitur pars tutior, quia hæc est tutissima, et practice certa, et secundum rectam rationem et interpretationem potest dici tutior, quia majus periculum animarum incurriteretur, si tot vincula in casibus dubiis eis injicerentur. De illo autem principio, in dubiis tutius esse eligendum, et de sensu dicti cap. *Ad audientiam*, dixi late in tom. 4 de *Censuris*, disput. 4, sect. 6.

4. *Agitur de dubio intentionis.*—Tertio po-*test* quis esse certus quod verba jurandi pro-*mulgarit*, dubius tamen de intentione, an, scilicet, jurare intenderit, vel simulare. Et in hoc casu censeo juramentum obligare; tunc enim est favendum juranti in casu dubio, quando ipse bona fide procedit; nam si non possumus dubium in favorem ejus interpretari, nisi dolum et fraudem illi attribuendo, nullo modo admittenda est talis interpretatio. Et ita sentit *Sylvest.*, *Juramentum*, 4, q. 7, citans Abbat., Archid., et Rosel. Ratio reddi potest, quia tunc constat, juramentum saltem exte-*nsum esse factum*; ergo si non constat fice fuisse factum, præsumendum est fuisse vere et ex animo factum; tum quia hoc spectat ad reverentiam Deo debitam; tum quia non est præsumendum peccatum, ubi de illo non constat. Et in hoc est magna differentia inter hunc casum, et duos præcedentes. Quia quod juramentum sit factum, vel non factum, nihil spectat ad reverentiam Dei, nec in alterutra parte præsumitur peccatum; idemque est, quando verba sunt ambigua, quia sine peccato vel reverentia Dei potuerunt dici in sensu, quo juramentum non continent. At vero in hoc tertio casu fictio non fit sine gravi culpa, et irreverentia Dei, et ideo non potest præsumi in casu dubio, in quo non probatur; maxime quia juramentum ipsum est signum de se talis intentionis et veri juramenti, et ideo si oppositum non probetur, majus est jus ipsius juramenti, ut pro illo præsumatur.

5. *Panormitanus.*—Cap. Si vero. — *Qui vult jurare, vult se obligare.*—Panormitanus autem, in cap. *Si vero*, de *Jurejur.*, in fine, et Angel., verb. *Juramentum*, 5, n. 10, limitat in juramento metu facto. Nam tunc

(aiunt) in dubio præsumitur quis non ha-*buisse animum se obligandi* (ut ipsi loquun-*tur*); intelligendum autem puto de animo ju-*randi*, nam si quis certus sit de animo ju-*randi*, parum refert quod dubitet de animo se obligandi, quandoquidem supra dictum est, quod, licet nolit se obligare, obligatur, si vult jurare. Igitur oportet ut loquantur de dubio circa intentionem jurandi. Allegant cap. *Super hoc*, de *Elect.*, quia ibi dicitur: *Juramentum vix creditur fieri de voluntate propria*. Sed non est sensus, vix credi fieri cum vera intentione jurandi, sed vix credi fieri spontanea voluntate, id est, sine magna necessitate, vel coactione, quod longe diversum est, ut per se constat. Est autem evidens ex re ipsa, et ex materia textus, hunc esse sensum illius. Citant etiam l. *Cum de indebito*, ff. de Pro-*bat*, quæ judicio meo nihil ad causam facit, quia non de juramento, sed de aliis generibus præsumptionum inter actorem, et eum qui se defendit in exteriori foro, tractat. De-*nique* citant cap. *Verum*, de *Jurejurando*, ubi potius videtur oppositum supponi, quatenus absolute dicitur ibi, in talibus juramentis ne-cessariam esse absolutionem.

6. *Covar.*—*Juramentum metu factum obligare.*—*Quomodo possit non obligare.*—Atque ita Covar., in 4, 2 p., c. 3, § 5, num. 3, in fin., reprobat sententiam Panorm., di-*cens* in ea manifestissime errasse. Unde contrarium etiam docuerunt Imol., in cap. *Ad audientiam*, de Iis quæ vi, num. 5; Alexand., in d. cap. *Si vero*, n. 42; Felin., ibi, num. 8; Guttier., de *Juram.*, 1 p., c. 57, n. 20, est que vera sententia. Et ratio est, quia licet negari non possit, ex metu aliquam conjecturam sumi, quod juramentum non fuerit ex animo factum, nihilominus illa per se sola insufficiens est; et ideo si, non obstante metu, ju-*ranti* non constiterit se fice jurasse, licet non constet etiam positive de intentione jurandi, sed solum quod simpleiter juravit, judican-*dus* est vere jurasse, et obligari. Quia licet ali-*quis* metu coactus fuerit jurare, non potuit sine peccato fice jurare, et ideo non debet ab obligatione juramenti excusari, supponendo in se grave peccatum, de quo nou constat; ergo præsumi potius debet ex animo jurasse, quæ ratio in utroque foro procedit. Präser-*tim*, quia dum ille non recordatur se ha-*buisse* simulatam intentionem, seu voluisse alium decipere, magnum indicium est, intendisse jurare, sicut alius postulabat. Posset autem sententia Panormitani locum habere, quando